

สรุปกฎหมาย

วิ.อาญา เล่ม 2

วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

อุทธรณ์และฎีกา

Deedee e-book

การฟ้องคดีอาญา

ผู้ฟ้องคดีอาญา

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา (ม. 28)

อัยการและผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญา

- กฎหมายไม่ได้บังคับว่า เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีแล้วอัยการจะฟ้องไม่ได้ หรืออัยการฟ้องคดีแล้วผู้เสียหายจะฟ้องไม่ได้ = หากมีการฟ้องเกิดขึ้นจึงไม่ใช่ฟ้องซ้อน + ศาลอาจมีคำสั่งรวมพิจารณา
  - ในกรณีคดีความผิดต่อส่วนตัว หากผู้เสียหายฟ้องคดี ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังอัยการฟ้อง อัยการต้องมีคำสั่งยุติการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา
- อัยการต่างสำนักงานกันฟ้องคดีต่อจำเลยในเรื่องเดียวกัน = ฟ้องซ้อน
- ฎีกา 21329/2556 – กฎหมายไม่ห้ามอัยการฟ้องคดีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีไว้แล้ว เมื่ออัยการฟ้องคดีในเรื่องเดียวกับผู้เสียหายจึงไม่ใช่การฟ้องซ้อน

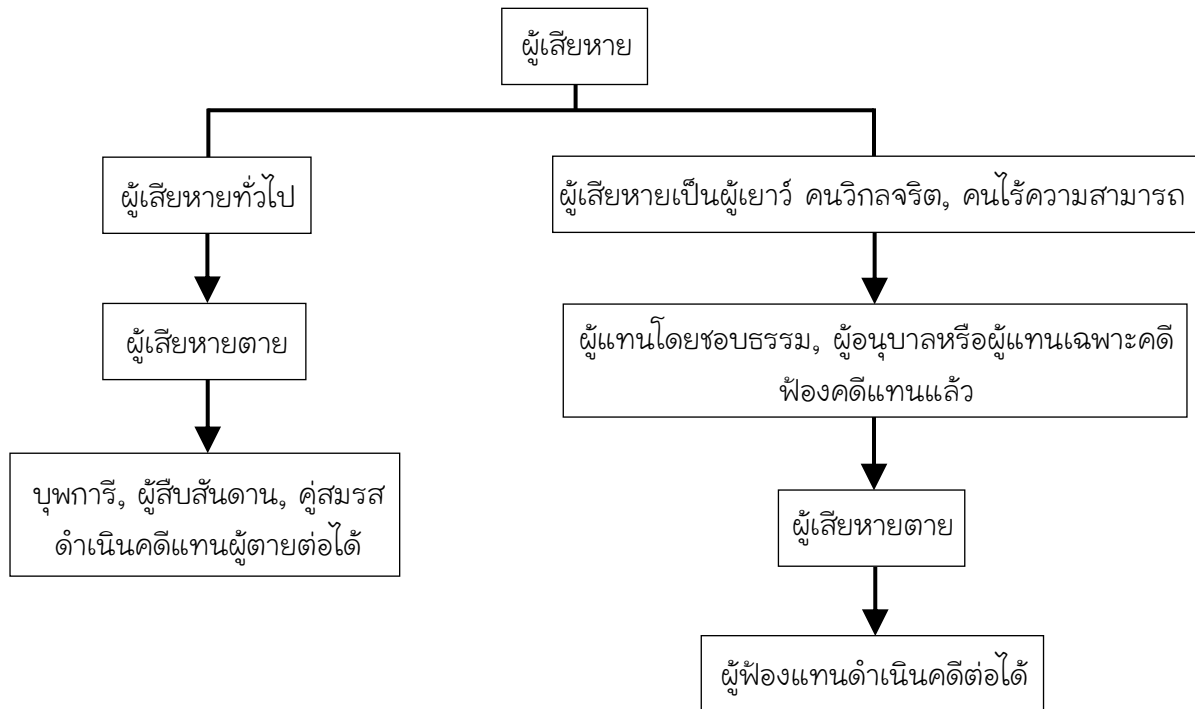
ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีเอง (ม. 34)

อัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี ผู้เสียหายฟ้องคดีได้เอง

การดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหาย

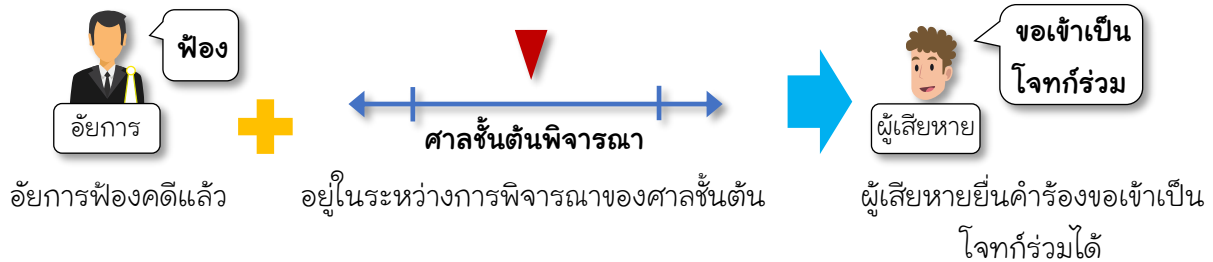
ผู้เสียหายเสียชีวิต (ม. 29)

- ผู้เสียหายที่ตายต้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง ไม่ใช่ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ตาย
- บุพการีและผู้สืบสันดานถือตามสายโลหิต
- สามัญญาต้องเป็นคู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย

การเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายหรืออัยการ

ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการ (ม. 30)

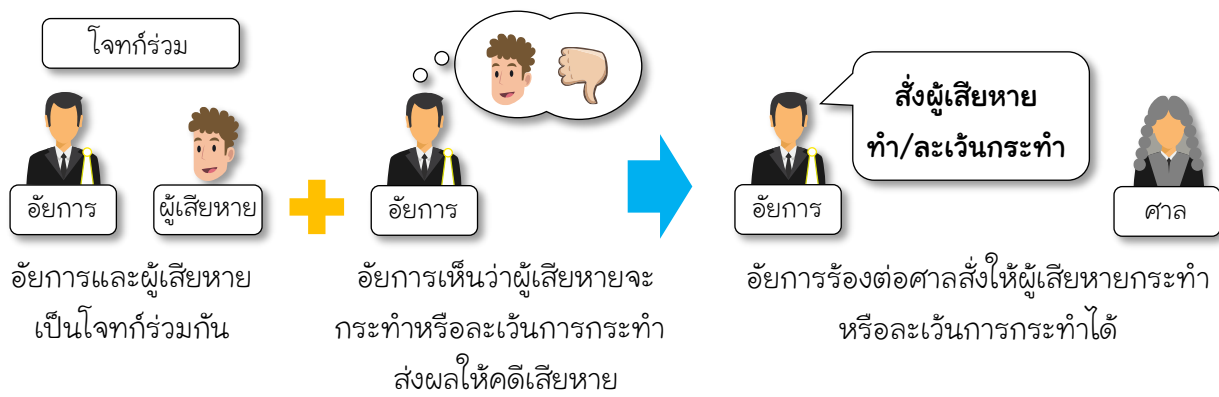
- ผู้เสียหายที่เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการ มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ โดยไม่ต้องให้อัยการดำเนินการ
- ผู้เสียหายจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่ราษฎรเป็นผู้เสียหายได้เท่านั้น หากเป็นความผิดที่เฉพาะรัฐเป็นผู้เสียหาย ราษฎรจะไม่สามารถขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม
  - หากจำเลยกระทำความผิดต่อส่วนตัวและความผิดต่อแผ่นดิน = ผู้เสียหายจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการได้เฉพาะความผิดที่ราษฎรเป็นผู้เสียหายได้เท่านั้น
- เมื่อศาลอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการ ผู้เสียหายต้องถือเอาคำฟ้องและพยานหลักฐานของอัยการเป็นคำฟ้องและพยานหลักฐานของตนเองซึ่งส่งผลให้
  - ถ้าคำฟ้องอัยการถูกยก จะต้องยกฟ้องของผู้เสียหายด้วย เพราะไม่มีคำฟ้องเหลืออยู่ให้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไป
  - ผู้เสียหายไม่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องของอัยการ

อัยการเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย (ม. 31)

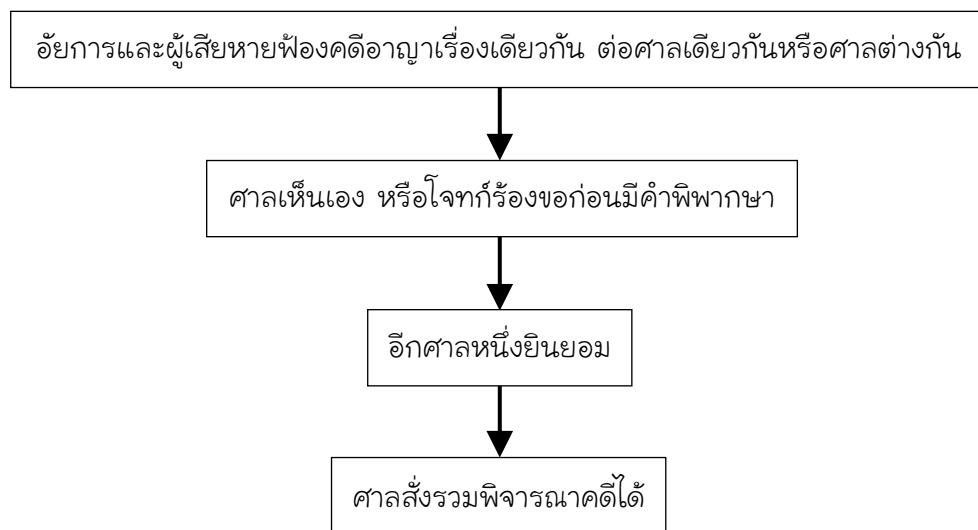
- ในทางปฏิบัติ ผู้เสียหายจะเป็นฝ่ายร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการเท่านั้น

อำนาจของอัยการ กรณีอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วม (ม. 33)

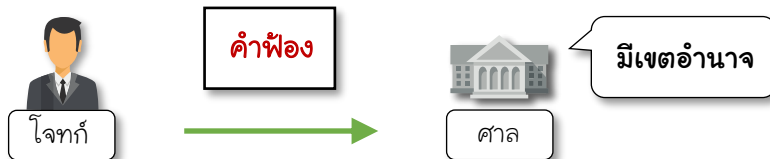
การรวมคดีที่อัยการและราษฎรเป็นโจทก์

การรวมคดีที่อัยการและผู้เสียหายฟ้องคดีเรื่องเดียวกัน (ม. 33)

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

การฟ้องคดีอาญาต้องฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจ (ม. 157)

การฟ้องคดีอาญาให้ยื่นต่อศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี กรณีทั่วไป (ม. 22)

ศาลที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตศาล

ศาลที่มีการสอบสวนในเขตศาล

ศาลที่จำเลยถูกจับในเขตศาล

ศาลที่มีการอ้าง, เชื่อว่าความผิดเกิดในเขตศาล

ความผิดเกิดในไทย

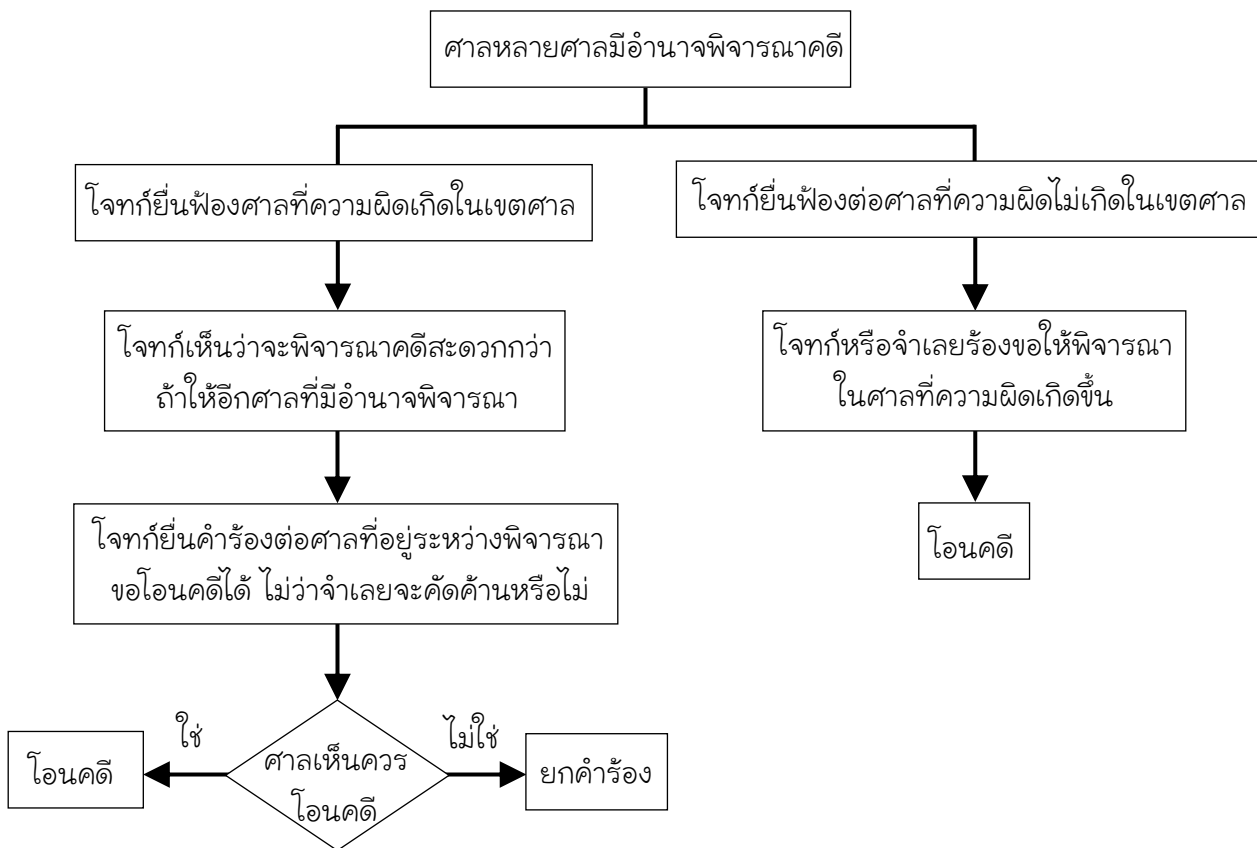
ศาลอาญา

ศาลที่มีการสอบสวนในเขตศาล

ความผิดเกิดในต่างประเทศ

- ในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ความผิดอาญาเกิดจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี เมื่อสอบสวนเสร็จจะส่งสำนวนไปให้อัยการในท้องที่พิจารณา และการฟ้องคดีจะฟ้องที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่ความผิดเกิดขึ้น
- ศาลที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตศาลหรือมีการสอบสวนในเขตศาลมีดุลพินิจจะรับพิจารณาคดีหรือไม่ก็ได้
  - การพิจารณาที่อยู่ของจำเลย โดยทั่วไปจะพิจารณาจากภูมิลำเนา
- ฎีกา 2350/2523 – สถานที่ทุกแห่งที่จำเลยหนังสือพิมพ์ที่มีข้อความหมิ่นประมาท เป็นแห่งที่เกิดความผิด
- ฎีกา 396/2517 – ความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คเกิดขึ้นที่สถานที่ตั้งของธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค
- ฎีกา 4575/2551 – ความผิดไม่ได้เกิดขึ้นในเขตศาล แต่จำเลยมีที่อยู่ในเขตศาล พนักงานสอบสวนในพื้นที่จึงมีอำนาจสอบสวน และโจทก์ย่อมฟ้องต่อศาลนั้นได้

ศาลหลายศาลมีอำนาจพิจารณาคดี (ม. 23)

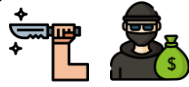

- การโอนตาม ม. 23 ต้องเป็นกรณีที่ศาลที่รับฟ้องในตอนแรกมีเขตอำนาจตาม ม. 22 ด้วย
  - หากศาลที่รับพิจารณาไว้ตอนแรกไม่มีเขตอำนาจตาม ม. 22 จะไม่สามารถโอนคดีตาม ม. 23 และเป็นการพิจารณาโดยผิดพลาดผิดหลง และศาลที่รับฟ้องต้องเพิกถอนคำสั่ง ตาม ป.วิอาญา ม. 15 และตาม ป. วิแพ่ง ม. 27
- ฎีกา 4649/2528 – ศาลจังหวัดเชียงรายไม่มีอำนาจพิจารณาคดี แต่โจทก์ไปฟ้องคดีที่ศาลดังกล่าว จึงไม่อาจโอนคดีจากศาลจังหวัดเชียงรายไปศาลจังหวัดสมุทรปราการ

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดเกี่ยวพัน

กรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวพัน (ม. 24)

ความผิดเกี่ยวพัน

ความผิดหลายฐาน + ผู้กระทำคนเดียว

ความผิดหลายฐานหรือฐานเดียว + ผู้กระทำหลายคน
เกี่ยวพันกัน (ตัวการ, ผู้สมรู้, ผู้รับของโจร)

ความผิดหลายฐาน + มีเจตนาเดียวกัน,
ผู้กระทำหลายคนสมคบคิดกัน

ความผิดฐานเดียว + ทำเพื่อช่วยผู้กระทำผิดอื่น +
ให้พ้นจากการรับโทษในความผิดอื่น

- ในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้น กรณีผู้กระทำผิดมีหลายคน แต่เจ้าหน้าที่จับตัวผู้กระทำบางคนมาดำเนินคดีได้ จึงฟ้องผู้กระทำผิดที่จับได้ก่อน ต่อมา จับผู้กระทำผิดคนอื่นได้ จึงฟ้องผู้กระทำผิดที่เหลือในศาลเดียวกัน

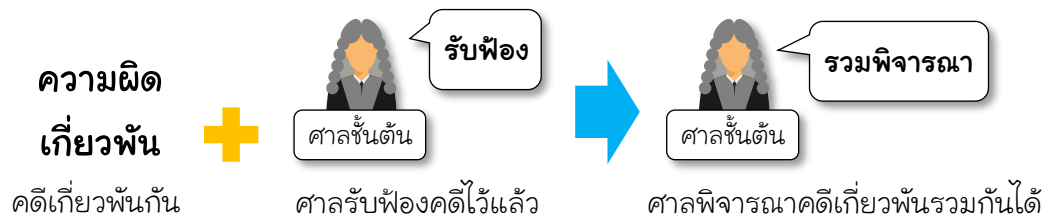
การฟ้องคดีความผิดเกี่ยวพัน (ม. 24)

ความผิด เกี่ยวพัน

อัตราโทษเท่ากัน = ศาลที่รับฟ้องไว้ก่อนมีอำนาจพิจารณา

อัตราโทษต่างกัน = ฟ้องที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดที่มีอัตราโทษสูงสุด

การรวมพิจารณาความผิดเกี่ยวพัน (ม. 25)

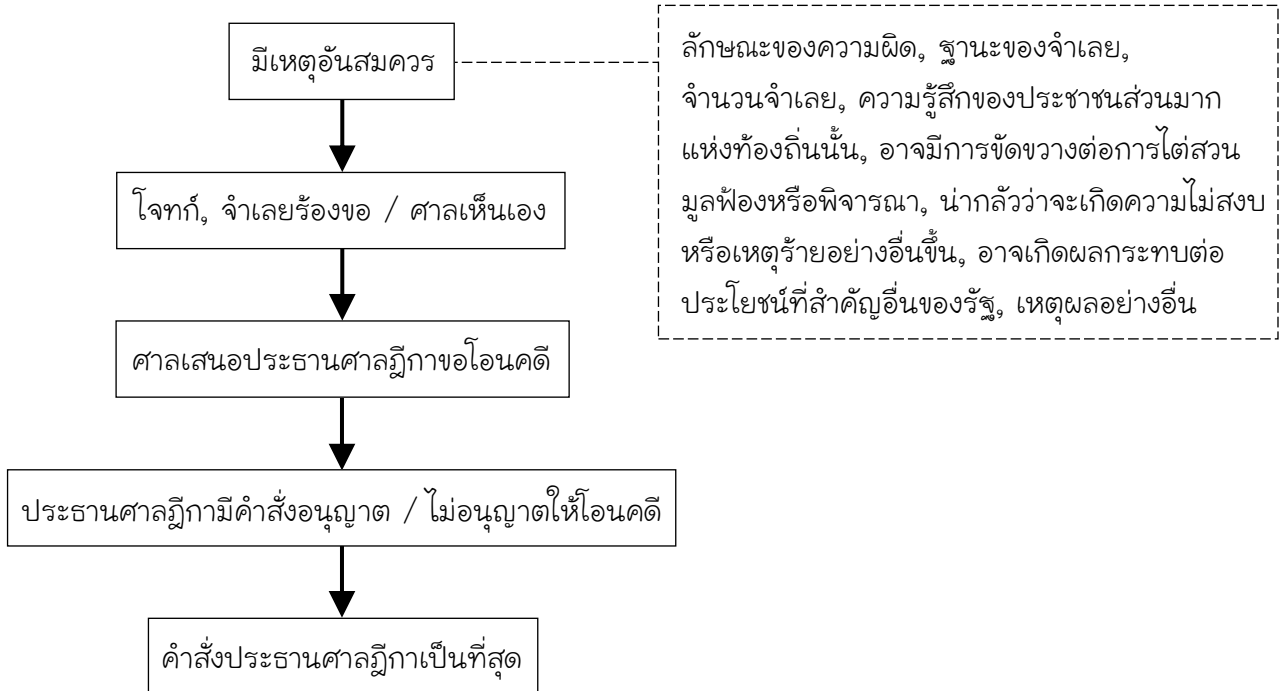

เงื่อนไขเพิ่มเติม

- ศาลที่รับฟ้องไว้เห็นว่าควรพิจารณาความผิดฐานหนึ่งในศาลที่มีอำนาจพิจารณาตามปกติ หากคดีไม่เกี่ยวพันกัน + ศาลทำความตกลงกัน = ส่งให้ไปฟ้องที่ศาลอื่นนั้นได้

การโอนคดี

วิธีการโอนคดีไปศาลอื่น (ม. 26)

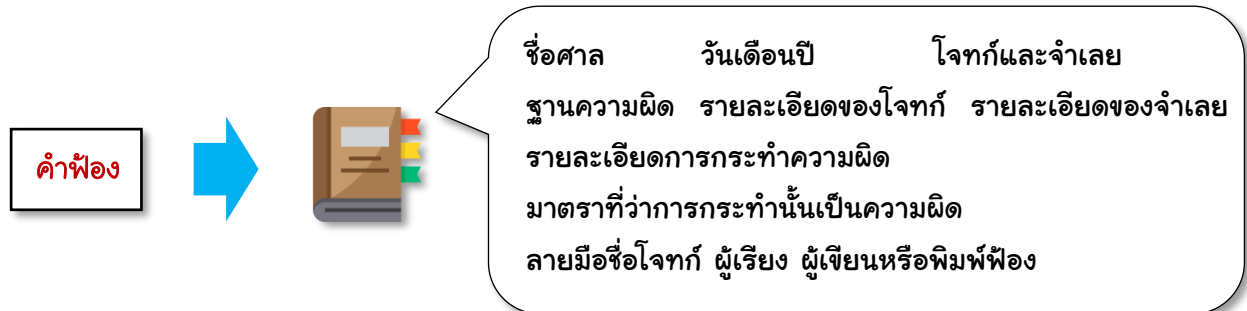
การตั้งรังเกียจ

ผู้พิพากษาถูกตั้งรังเกียจ (ม. 27)

- ผู้พิพากษาในศาลที่ชำระคดีอาญา = ถูกตั้งรังเกียจตาม ป.วิแพ่งได้
- หลักเกณฑ์การคัดค้านผู้พิพากษา เป็นไปตาม ป.วิแพ่ง ม. 11-14

การทำคำฟ้อง

ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและมีรายละเอียดครบถ้วน (ม. 158)

คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและมีรายละเอียดครบถ้วน

- รายละเอียดของคำฟ้องตามมาตรา 158 จะใช้กับคำฟ้องในศาลชั้นต้น, ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

รายละเอียดของโจทก์

- อัยการเป็นโจทก์ : ตำแหน่งอัยการโจทก์
- ราษฎรเป็นโจทก์ : ชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติ และบังคับของโจทก์

รายละเอียดของจำเลย

- รายละเอียดของจำเลย = ชื่อ, นามสกุล, ที่อยู่ หรือบังคับของจำเลย
- หากระบุไม่ครบถ้วน = ถือเป็นข้อผิดพลาดที่แก้ไขได้ = ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องให้ถูกต้อง ตาม ป. วิชาญา ม. 15 และ ป.วิแพ่ง ม. 18

รายละเอียดการกระทำความผิด

- รายละเอียดการกระทำความผิด = การกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ บุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง พอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี
- คดีหมิ่นประมาท ต้องระบุถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียน หรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นประมาทโดยกล่าวไว้บริบูรณ์ในฟ้อง
- การบรรยายฟ้องไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตามกฎหมายสารบัญญัติ แต่พอให้เข้าใจว่าจำเลยกระทำในสิ่งที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิดก็พอ
- การบรรยายฟ้องไม่จำเป็นต้องบรรยายทุกรายละเอียดปลีกย่อย แต่พอให้เข้าใจได้ว่าจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอะไรก็พอ ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยสามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้

- คำฟ้องต้องบรรยาย ทั้งวันเกิดเหตุและเวลาเกิดเหตุ
  - ในทางปฏิบัติ การบรรยายฟ้องเวลาว่า เวลากลางวัน , เวลากลางคืน, เวลากลางคืนก่อนเที่ยง, เวลากลางคืนหลังเที่ยง จะถือว่าระบุเวลากระทำผิดชัดเจนแล้ว ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับเวลากระทำผิดสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา
  - การบรรยายวันเวลากระทำผิดในอนาคต เป็นการบรรยายฟ้องไม่ชอบ
- คำฟ้องต้องบรรยายสถานที่เกิดเหตุ
  - ไม่จำเป็นต้องระบุบ้านเลขที่, หมู่, ตำบล, อำเภอ เสมอไป ขอแค่บรรยายให้จำเลยเข้าใจได้ว่า สถานที่เกิดเหตุคือที่ใด ก็เพียงพอ
- การฟ้องคดีฐานลักทรัพย์หรือชิงทรัพย์ ต้องระบุว่าทรัพย์เป็นอะไร และผู้ใดเป็นเจ้าของ
- กรณีการฟ้องมีสิ่งของเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องระบุว่าสิ่งของนั้นเป็นอะไรด้วย เช่น การให้สินบน ต้องระบุว่าทรัพย์สินอะไรคือสินบน
- การฟ้องว่าจำเลยฆ่าหรือทำร้ายผู้อื่น ต้องระบุวิธีการและอาวุธที่ใช้กระทำผิด
- กรณีหมิ่นประมาท โจทก์ต้องบรรยายถ้อยคำที่หมิ่นประมาทให้ครบถ้วน
- เอกสารท้ายคำฟ้องเป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายฟ้องด้วย
- การระบุรายละเอียดไม่สมบูรณ์
  - ระบุรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบความผิดไม่ครบถ้วน = ศาลไม่สามารถสั่งให้แก้ไข + ศาลต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์ = ผู้เสียหายจะฟ้องเป็นคดีใหม่ไม่ได้ เพราะเป็นฟ้องซ้ำ
  - รายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือข้อความขัดกัน = ฟ้องเคลือบคลุม = ศาลสั่งให้แก้ไขได้ + หากไม่แก้ไขศาลไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องก็ได้

มาตราที่ว่ากระทำนั้นเป็นความผิด

สิ่งที่ระบุไม่ครบถ้วน	ผล
มาตรากำหนดความผิด	คำฟ้องไม่ชอบ
มาตรากำหนดโทษ	คำฟ้องชอบ
มาตราอื่นๆ	คำฟ้องชอบ

- มาตราอื่น ๆ เช่น อายุความ ตาม ป.อาญา ม. 95, ลักษณะของการพยายาม ตาม ป.อาญา ม. 80, คำขอให้รับโทษต่อจากคดีอื่น ตาม ป.อาญา ม. 22, การกระทำเดียวผิดกฎหมายหลายบท ตาม ป.อาญา ม. 90)
- ไม่ต้องระบุอนุมาตราหรือวรรค
- หากมีคำขอท้ายฟ้องในเหตุการณ์หรือบทหนัก ก็ต้องบรรยายฟ้องมาให้ครบถ้วนด้วย
- การฟ้องว่าจำเลยทำผิดตามกฎหมายลำดับรอง จะต้องบรรยายฟ้องถึงกฎหมายลำดับรองด้วย